

4.2 Porovnanie hodnotiacich kritérií a indikátorov kvality – identifikácia prvkov fínskeho rámca nad rámec slovenského systému

Slovenský systém hodnotenia kvality škôl a školských zariadení je postavený na pomerne presne definovaných kritériách a indikátoroch. Pokým Štátna školská inšpekcia má jasne stanovené, čo sa v rámci inšpekčnej činnosti sleduje¹, Fínsky prístup je v tomto smere zásadne odlišný. Nepracuje s pevne stanoveným, univerzálne aplikovaným súborom kritérií a indikátorov na úrovni jednotlivých škôl. Hodnotenie kvality je rozptýlené medzi viaceré nástroje – národné hodnotenia, tematické evaluácie a interné procesy na úrovni školy, bez snahy previesť kvalitu na jednotný súbor kontrolovateľných položiek.

Porovnanie prístupu ku kritériám a indikátorom

Miera formalizácie:

Slovenský model pracuje s vysokou mierou formalizácie. Každé kritérium má jasne definované indikátory a podmienky, ktoré umožňujú jeho overenie. Fínsky model je v tomto smere výrazne menej formalizovaný – kvalita nie je viazaná na jednotný zoznam znakov, ale skôr na širšie ciele vzdelávania a ich napĺňanie v praxi.

Funkcia indikátorov:

V slovenskom systéme majú indikátory kontrolnú a verifikačnú funkciu – slúžia na posúdenie, či škola spĺňa stanovené požiadavky. Vo Fínsku indikátory v takomto zmysle absentujú. Ak sa používajú, tak skôr v rámci konkrétnych hodnotiacich inšpekcií alebo analýz, nie ako trvalá súčasť inšpekčného rámca.

Jednotnosť vs. variabilita:

Slovenský systém zabezpečuje vysokú mieru jednotnosti hodnotenia naprieč školami. Fínsky prístup pripúšťa väčšiu variabilitu – hodnotenie sa prispôsobuje konkrétnej oblasti alebo cieľu evaluácie, nie je viazané na jednotný štandard aplikovaný na všetky školy.

Zameranie kritérií:

Slovenské kritériá sú vo veľkej miere orientované na:

- súlad s legislatívou a kurikulumom,
- nastavenie procesov a dokumentácie,
- formálne uchopenie riadenia a kontroly.

Fínsky prístup sa viac sústreďuje na:

- reálne fungovanie vzdelávacieho procesu,
- podporu učenia a rovnosť príležitostí,
- širšie systémové otázky (napr. dostupnosť, výsledky na úrovni systému).

PRVKY FÍNSKEHO RÁMCA IDENTIFIKOVATEĽNÉ NAD RÁMEC KRITÉRIÁLNEHO MODELU

Aj keď fínsky systém nepracuje s klasickými kritériami a indikátormi, možno v ňom identifikovať niektoré charakteristiky, ktoré slovenský model v tejto podobe neobsahuje:

Implicitné, nie explicitné vymedzenie kvality

¹ Kritériá hodnotenia stavu a úrovne výchovno-vzdelávacieho procesu, pedagogického riadenia a podmienok výchovy a vzdelávania v školskom roku 2025/2026

- Kvalita nie je definovaná cez zoznam požiadaviek, ale vyplýva zo zákonných cieľov vzdelávania, kurikula a princípov (napr. rovnosť, podpora učenia).

Prepojenie hodnotenia na systémovú úroveň

- Hodnotenie je často orientované na sledovanie fungovania systému ako celku, nie primárne na posudzovanie jednotlivých škôl.

Dočasné a tematické „kritériá“

- Kritériá sa objavujú skôr v rámci konkrétnych evaluácií (napr. tematických šetrení), nie ako stabilný a jednotný rámec.

Menší dôraz na preukazovanie formálneho súladu

- Posudzovanie kvality nie je viazané na rozsiahle dokazovanie splnenia jednotlivých podmienok (napr. dokumentačných), ale viac na analýzu fungovania a výsledkov.

Porovnanie ukazuje, že **slovenský a fínsky prístup predstavujú dva odlišné modely práce s kvalitou**. Slovenský systém je postavený na jasne definovaných kritériách a indikátoroch, ktoré umožňujú jednotné a kontrolovateľné hodnotenie škôl. Fínsky systém takýto rámec nepoužíva a kvalitu sleduje prostredníctvom menej formalizovaných, viac kontextových a systémovo orientovaných nástrojov.

V dôsledku toho nie je možné vytvoriť priame porovnanie jednotlivých kritérií. Porovnateľné sú skôr princípy, na ktorých sú oba systémy založené, než konkrétne indikátory kvality.